

Araştırma / Original article**Young İnternet Bağımlılığı Testi Kısa Formunun Türkçe uyarlaması:
Üniversite öğrencileri ve ergenlerde geçerlilik ve güvenilirlik
çalışması**Mustafa KUTLU,¹ Mustafa SAVCI,² Yasin DEMİR,² Ferda AYSAN³**ÖZ**

Amaç: Bu çalışmanın amacı Young İnternet Bağımlılığı Testi Kısa Formu (YİBT-KF) Türkçe sürümünün üniversite öğrencileri ve ergenlerde geçerlilik ve güvenilirliğini incelemektir. **Yöntem:** Çalışma dört farklı örneklem grubundan oluşan ve yaşları 17-35 arasında olan 1167 üniversite öğrencisi ile beş farklı örneklem grubundan oluşan ve yaşları 14-17 arasında olan 945 ergen üzerinde yapılmıştır. Ölçeğin geçerliliği, açımlayıcı faktör analizi, doğrulayıcı faktör analizi ve ölçüt geçerliliği ile incelenmiştir. Ölçeğin güvenilirliği, Cronbach alfa katsayısı ve test-tekrar test yöntemi ile incelenmiştir. Madde analizi, düzeltilmiş madde toplam puan korelasyonu ve %27'lik alt-üst grupların madde ortalama puanları aracılığıyla incelenmiştir. **Bulgular:** Açımlayıcı faktör analizi sonucunda ölçeğin hem üniversite öğrencilerinde, hem de ergenlerde 12 madde ve tek faktörden oluştuğu, doğrulayıcı faktör analizinde YİBT-KF modelinin iki grupta da iyi uyum değerlerine sahip olduğu, ölçüt geçerliliği için yapılan korelasyon analizleri sonucunda hem üniversite öğrencilerinde, hem de ergenlerde YİBT-KF'nin ölçüt geçerliliği kapsamında uygulanan ölçeklerle ilişkili olduğu görülmüştür. YİBT-KF'nin Cronbach alfa güvenilirlik katsayıları ve test tekrar-test güvenilirlik katsayıları iki grup için de kabul edilebilir düzeyde bulunmuştur. Ölçeğin hem üniversite öğrencilerinde, hem de ergenlerde düzeltilmiş madde toplam korelasyon katsayılarının kabul edilebilir düzeyde ve %27'lik alt-üst grupların madde ortalama puanlarına ilişkin t değerlerinin anlamlı olduğu görülmüştür. **Sonuç:** Bu sonuçlar, YİBT-KF'nin hem üniversite öğrencileri, hem de ergenler için geçerli ve güvenilir bir ölçek olduğunu göstermektedir. (*Anadolu Psikiyatri Derg* 2016; 17(Ek.1):69-76)

Anahtar sözcükler: İnternet bağımlılığı, ergen, üniversite öğrencisi, geçerlilik, güvenilirlik, doğrulayıcı faktör analizi, açımlayıcı faktör analizi

**Turkish adaptation of Young's Internet Addiction Test-Short Form:
a reliability and validity study on university students and
adolescents****ABSTRACT**

Objective: The objective of the study is to examine the validity and reliability of the Turkish version of the Short Form of Young's Internet Addiction Test (YIAT-SF) for university students and adolescents. **Methods:** The study was conducted with four different sample groups of 1167 university students of 17-35 years of age and five different sample groups of 945 adolescents aged between 14 and 17. The validity of the scale was examined using exploratory

* Bu çalışmanın bir bölümü 24.Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi'nde (16-18 Nisan 2015) sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

¹ Prof. Dr., İnönü Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bölümü, Malatya

² Arş. Gör., Fırat Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bölümü, Elazığ

³ Prof. Dr., Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bölümü, İzmir

Yazışma Adresi / Correspondence address:

Arş. Gör. Yasin DEMİR, Fırat Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik ABD, 23100 Elazığ, Türkiye

E-mail: yasinpdr@hotmail.com

Geliş tarihi: 04.06.2015, Kabul tarihi: 22.09.2015, doi: 10.5455/apd.190501

tory factor analysis, confirmatory factor analysis and criteria-dependent validity. The reliability of the scale was analyzed using Cronbach alpha coefficient and test-retest method. Item analysis was conducted using corrected item total points correlation and item average points for 27% of top and bottom groups. **Findings:** Exploratory factor analysis results demonstrated that the scale was formed by 12 items and a single factor for both university students and the adolescents; and confirmatory factor analysis showed that YIAT-SF had good adaptive values for both groups and correlation analysis results determined that YIAT-SF was correlated with the applied scales within the context of criteria-dependent validity for both university students and the adolescents. Both YIAT-SF Cronbach's alpha and test-retest reliability coefficients were found to be within the acceptable range for both groups. Finally, corrected item total correlation coefficients were observed to be at acceptable levels for both university students and the adolescents and t-values related to item average points for 27% of top and bottom groups were found to be significant. **Result:** These findings demonstrated that YIAT-SF is a reliable and valid scale for both university students and adolescents. (*Anatolian Journal of Psychiatry* 2015; 17(Suppl.1):69-76)

Keywords: internet addiction, adolescent, university student, validity, reliability, exploratory factor analysis, confirmatory factor analysis

GİRİŞ

İnternet, icadının üzerinden yarım yüzyıl geçmeden insanların birçoğunun ilgi odağı olan bir araç haline gelerek tüm dünyada üç milyardan fazla insan tarafından kullanılmaya başlanmıştır (bu sayı dünya nüfusunun %42.3'ünü oluşturmaktadır). Türkiye'de ise internet kullanıcısı sayısı 46 milyon (bu sayı Türkiye nüfusunun %56.7'sini oluşturmaktadır) aşmış olup özellikle gençler arasındaki kullanımı hızla yaygınlaşmaktadır.¹⁻⁴ İnternetin bu kadar yaygın kullanımı internet bağımlılığı gibi yeni sorun alanlarını doğurmuş ve araştırmacıları bu konularda çalışmalar yapmaya yöneltmiştir. Bu bağlamda teknoloji ve bilgisayar bağımlılığı üzerine ilk araştırmalar İngiltere'de yapılmış,⁵ internet bağımlılığını değerlendirmek amacıyla kullanılan ilk ölçme aracı ise Young tarafından geliştirilmiş olan İnternet Bağımlılığı Testi'dir (the Internet Addiction Test- IAT).

Özellikle üniversite öğrencileri ve ergenler için önemli bir bilgi kaynağı haline gelen internetin bu kitlede bağımlılığı da beraberinde getirdiği vurgulanmıştır.⁶ Bu sorunun daha ileri boyutlara ulaşması, araştırmacıları son yıllarda internet bağımlılığının birey üzerindeki etkileri konusunda çalışmalar yapmaya yöneltmiştir.^{7,8} İnternet bağımlılığı, madde bağımlılığında olduğu gibi bireylerde duygudurum bozukluklarına, algı bozukluklarına, uyum bozukluklarına neden olur ve internet bağımlısı bireylerde de madde bağımlısı bireylerde olduğu gibi tolerans gelişir, internet olmadığında yoksunluk hissedilir.⁹ Egger ve Rauteberg¹⁰ bağımlılığı, bireyin günlük yaşamda bir maddeyi veya davranışı bırakmaması şeklinde tanımlamaktadır. İnternet bağımlılığı terimini ilk kez 1996 yılında Goldberg kullanmıştır.¹¹ Patolojik internet kullanımı, aşırı internet kullanımı, kompulsif internet kullanımı, sorunlu internet kullanımı olarak da adlandırılan internet

bağımlılığı,^{4,7,12-14} henüz resmi tanı ölçütleri olmasa da, 'aşırı internet kullanılması, kullanma isteğinin önüne geçememe, internet kullanımından yoksun kalındığında aşırı sinirli ve saldırgan olma hali' olarak tanımlanabilir.¹⁵ Farklı bir tanımda internet bağımlılığı, ruhsal ve sosyal işlevsellikte ciddi bozulmalara yol açan, internet kullanımını kontrol edememe durumu olarak belirtilmiştir.^{3,16}

Araştırmalarda internet bağımlılığı ile depresyon,^{4,6} anksiyete,⁶ yalnızlık,⁴ utangaçlık¹⁷ ve düşük sosyal destek¹⁸ ile ilişkili olduğu saptanmıştır. Kalaitzaki ve Birtchnell³ diğer insanlarla ilişkileri istediği ölçüde olmayan bireylerin internet bağımlılığı açısından risk grubu olabileceğini vurgulamıştır. Bu bağlamda olumlu sosyal ilişkiler geliştirmenin internet bağımlılığı riskini azaltan bir etken olduğu söylenebilir. Benzer bir araştırmada internet bağımlısı olan ergenlerle bir çalışma yapılmış ve aile üyeleriyle ilişkilerinde iyileşme olan internet bağımlısı ergenlerin internet bağımlılıklarında azalma görülmüş, bu azalma ise ruhsal gereksinmelerin doyumunun ve anne-babalarla yakın ilişkiler kurmanın ergenlerin internete olan bağımlılığını azaltmada etkili etkenler olduğu saptanmıştır.¹²

Literatürde, dünyada ve Türkiye'de farklı adlarla bireylerin internet kullanımını inceleyen birçok ölçme aracı vardır.¹⁹⁻²¹ Ancak Türkiye'de Young İnternet Bağımlılığı Testi Kısa Formu gibi uygulama açısından ekonomik, hem üniversite öğrencilerinde, hem de ergenlerde geçerli ve güvenilir, ayrıntılı bir ölçüt bağlantılı geçerliliğe sahip bir ölçek yoktur. Young İnternet Bağımlılığı Testi Kısa Formunda kullanılan maddeler Young tarafından geliştirilmiş olan ve internet bağımlılığını ölçen ilk testin maddelerinden oluşmakta olup sıklıkla kullanılmaktadır. Bu bağlamda YİBT-KF'nin Türkiye'de farklı yaş gruplarında yapılacak internet bağımlılığı araştırmalarına önemli

katkıları sağlayacağı düşünülmektedir.

YÖNTEM

Çalışma grubu

Bu araştırma 2014-2015 eğitim öğretim yılında ortalama olarak günde en az iki saat internet kullandığını belirten Elazığ ili, Fırat Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nin farklı bölümlerinde öğrenim gören öğrencilerle farklı liselerde öğrenim gören ergenler üzerinde gerçekleştirilmiştir. Araştırmada kolay örnekleme yöntemi²² kullanılmıştır. YİBT-KF'nin üniversite öğrencilerinde geçerlilik ve güvenilirlik analizleri, yaşları 17-35 arasında değişen ve dört farklı örneklem grubundan oluşan 644'ü (%55.2) kadın, 523'ü (%44.8) erkek olmak üzere toplam 1167 öğrenci; ergenlerde ise yaşları 14-17 arasında değişen 519'u (%54.9) kadın, 426'sı (%45.1) erkek olmak üzere beş farklı örneklem grubundan oluşan toplam 945 ergen üzerinde yapılmıştır.

Veri toplama araçları

Young İnternet Bağımlılığı Testi Kısa Formu (YİBT-KF): Young²³ tarafından geliştirilen ve Pawlikowski ve arkadaşları²⁴ tarafından kısa forma dönüştürülen YİBT-KF, 12 maddeden oluşmakta olup beşli Likert (1=Hiçbir zaman, 5=Çok sık) tipi bir ölçektir. Doğrulayıcı faktör analizi sonucunda YİBT-KF'nin iyi uyum verdiği saptanmıştır ($\chi^2=173.58$, $sd=53$, $CFI=0.95$, $SRMR=0.064$ ve $RMSEA=0.079$). Ölçeğin iç tutarlık güvenilirlik katsayısı 0.85 olarak hesaplanmıştır. Geçerlilik ve güvenilirlik çalışmalarından elde edilen sonuçlar Young İnternet Bağımlılığı Testi Kısa Formunun geçerlilik ve güvenilirliğinin sağlandığını göstermektedir. Ölçekteki tersten puanlanan madde yoktur. Ölçekten alınan yüksek puanlar internet bağımlılığı düzeyinin yüksek olduğunu gösterir.

Problemlili İnternet Kullanım Ölçeği (PİKÖ-E): Ceyhan ve Ceyhan²⁵ tarafından ergenler üzerinden geçerlilik ve güvenilirlik çalışması yapılan PİKÖ-E 27 madde ve üç alt boyuttan oluşmaktadır. PİKÖ-E internetin olumsuz sonuçları, aşırı kullanım ve sosyal fayda/sosyal rahatlık olmak üzere üç alt ölçekten oluşmaktadır. Ölçeğin genel iç tutarlık katsayısı (α) 0.93 olarak bulunmuştur. Ölçeği oluşturan faktörlerin iç tutarlık katsayıları sırasıyla 0.93, 0.76 ve 0.78 olarak bulunmuştur. Ölçek toplam bir puan vermesinin yanı sıra her alt boyut için puan vermektedir. Ölçeğin genelinden alınabilecek puanlar 27-135 arasında değişmekte olup, alınan yüksek puanlar yüksek düzeyde sorunlu internet kullanımına işaret etmektedir.

Ergenler için Akıllı Telefon Bağımlılığı Ölçeği-Kısa Formu (EATBÖ-KF): Akın ve arkadaşları²⁶ tarafından Türkçeye uyarlanan Ergenler için Akıllı Telefon Bağımlılığı Ölçeği-Kısa Formu 10 madde ve tek boyuttan oluşmaktadır. Ölçeğin yapı geçerliliği için doğrulayıcı faktör analizi yapılmış ve iyi uyum indekslerine sahip olduğu saptanmıştır ($\chi^2=56.92$, $sd=31$, $RMSEA=0.052$, $NFI=0.96$, $NNFI=0.97$, $IFI=0.98$, $RFI=0.94$, $CFI=0.98$, $GFI=0.96$ ve $SRMR=0.052$). Ölçeğin Cronbach alfa iç tutarlık katsayısı 0.88 olarak bulunmuştur.

İnternet Bağımlılığı Ölçeği (İBÖ): Hahn ve Jerusalem²⁷ tarafından bireyin internet bağımlılığı düzeyini ölçmek amacıyla geliştirilen, Şahin ve Korkmaz²¹ tarafından Türkçeye uyarlanan ölçek 19 maddeden oluşmuştur. Doğrulayıcı faktör analizi sonucunda İBÖ'nün iyi uyum verdiği saptanmıştır ($\chi^2=580.17$, $sd=149$, $RMSEA=0.079$, $SRMR=0.045$, $GFI=0.90$, $AGFI=0.85$, $CFI=0.97$, $NNFI=0.96$, $IFI=0.95$). Ölçeğin iç tutarlık katsayısı 0.86 olarak bulunmuştur. Ölçekten alınan yüksek puanlar internet bağımlılığı düzeyinin yüksek olduğunu gösterir.

Oxford Mutluluk Ölçeği Kısa Formu (OMÖ-KF): Hills ve Argyle²⁸ tarafından bireyin mutluluk düzeyini ölçmek amacıyla geliştirilen, Doğan ve Çötök²⁹ tarafından Türkçeye uyarlanan ölçek yedi maddeden oluşmaktadır. Ölçekten alınan yüksek puanlar mutluluk düzeyinin yüksek olduğunu belirtmiştir. Tek boyuttan oluşan ölçeğin iç tutarlık katsayısı 0.74 ve test-tekrar test güvenilirlik katsayısı 0.85 olarak bulunmuştur.

Yaşam Doyumu Ölçeği (YDÖ): Diener ve arkadaşları³⁰ tarafından bireyin yaşam doyumunu ölçmek amacıyla geliştirilen, Köker³¹ tarafından Türkçeye uyarlanan ölçek beş maddeden oluşan yedili Likert tipi bir ölçektir. Ölçeğin Cronbach alfa güvenilirlik katsayısı 0.76, test-tekrar test güvenilirlik katsayısı 0.85 olarak bulunmuştur. Ölçekten alınan yüksek puanlar yaşam doyumunun yüksek olduğunu gösterir.

UCLA Yalnızlık Ölçeği Kısa Formu (OMÖ-KF): Hays ve DiMatteo³² tarafından geliştirilen, Yıldız ve Duy³³ tarafından Türkçeye uyarlanan ölçek yedi maddeden oluşmaktadır. Açıklayıcı faktör analizi sonucunda ölçeğin tek boyuttan oluştuğu saptanmıştır. Doğrulayıcı faktör analizi sonucunda bu tek boyutlu yapının iyi uyum verdiği saptanmıştır ($\chi^2=27.12$, $sd=14$, $\chi^2/sd=1.94$, $RMSEA=0.06$, $RMR=0.03$, $SRMR=0.04$, $GFI=0.97$, $AGFI=0.95$, $CFI=0.98$, $NFI=0.96$, $NNFI=0.97$). Ölçekten alınan puanların düşüklüğü yaşanan yalnızlık duygusunun azlığına işaret

ederken, puanın yüksekliği yaşanan yalnızlık duygusunun yoğunluğunun artmasına işaret etmektedir. Ölçeğin iç tutarlılık katsayısı 0.74 ve test-tekrar test güvenilirlik katsayısı 0.84 olarak bulunmuştur.

İşlem

YİBT-KF'nin Türkçeye uyarlanması sürecinde öncelikle ölçeğin sorumlu yazarı Matthias Brand ile elektronik posta yoluyla iletişim kurulmuş ve ölçeğin uyarlanabileceğine ilişkin gerekli izin alınmıştır. İlk olarak YİBT-KF'nin İngilizce formu, iyi düzeyde İngilizce bilen dört öğretim üyesinden oluşan bir komisyon tarafından Türkçeye çevrilmiş ve daha sonra bu Türkçe formlar İngilizceye geri çevrilerek Türkçe ve İngilizce formlar arasındaki tutarlılık incelenmiştir. Daha sonra Türkçe form anlam ve gramer açısından incelenerek gerekli düzeltmeler yapılmış ve denemelik Türkçe form elde edilmiştir. Ardından denemelik Türkçe form, psikolojik danışma ve rehberlik ile ölçme ve değerlendirme alanında uzman olan beş öğretim üyesine incelenilerek görüşleri alınmıştır. Sonrasında bu çevirinin anlaşılabilirliğini belirlemek üzere 43 üniversite öğrencisi ve 39 ergenden oluşan gruba uygulanmış ve alınan geribildirimler sonucu ölçeğe son hali verilmiştir. Ölçeğin hem üniversite öğrencilerinde, hem de ergenlerde geçerliliği, açılımlayıcı faktör analizi, doğrulayıcı faktör analizi ve ölçüt geçerliği ile; güvenilirliği, Cronbach alfa katsayısı ve test-tekrar test yöntemi ile; madde analizi ise düzeltilmiş madde-toplam puan korelasyonu ve %27'lik alt-üst grupların madde ortalama puanları aracılığıyla incelenmiştir. Çalışmada istatistiksel analizler SPSS 20.0 ve AMOS programıyla

yapılmıştır.

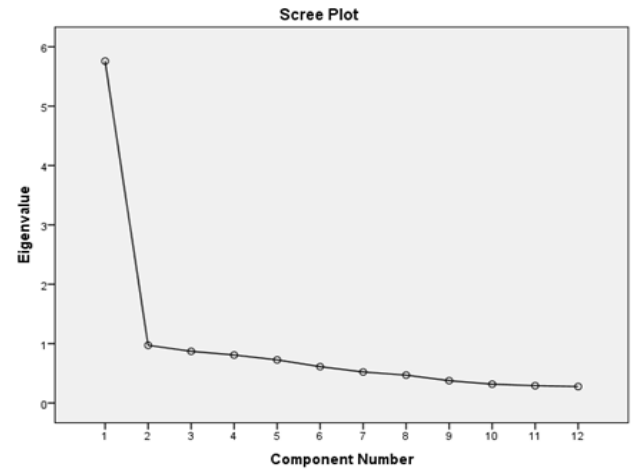
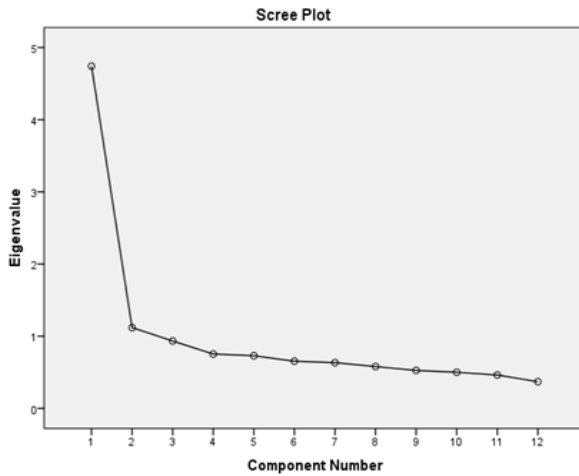
BULGULAR

Pilot uygulama

Çevirinin anlaşılabilirliğini belirlemek üzere 43 üniversite öğrencisi ile 39 ergenden oluşan gruba ayrı ayrı uygulama yapılmış ve alınan geribildirimler sonucu ölçeğe son hali verilmiştir. Uygulama sonucunda ölçekte 'çevrim içi' sözcüğünün öğrenciler tarafından anlaşılmadığı görülmüştür. Uzman görüşü alınarak 'çevrim içi' ile aynı anlamı veren 'internette iken' ifadesi kullanılmıştır. Dolayısıyla YİBT-KF'nin hem üniversite öğrencilerinde, hem de ergenlerde geçerlilik ve güvenilirliği aynı form üzerinde yapılmıştır.

Yapı geçerliliği

Açılımlayıcı faktör analizi: YİBT-KF'nin açılımlayıcı faktör analizi 594 üniversite öğrencisi ve 220 ergenden toplanan veriler üzerinde gerçekleştirilmiştir. Toplanan verilerin faktör analizi için uygun olup olmadığı Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) katsayısı ve Barlett Sphericity testi ile incelenmiştir. Üniversite öğrencilerinde KMO örneklem uygunluk katsayısı 0.91 ve Barlett Sphericity testi χ^2 değeri 2077.04 ($p < 0.001$) olarak bulunmuştur. Ergenlerde KMO örneklem uygunluk katsayısı 0.90 ve Barlett Sphericity testi χ^2 değeri 1176.26 ($p < 0.001$) olarak bulunmuştur. Bu sonuçlar her iki örneklem için verilerin faktör analizi için uygun olduğunu göstermektedir.³⁴ Üniversite öğrencileri ve ergenler üzerinde ayrı ayrı yapılan açılımlayıcı faktör analizi sonucunda, ölçek maddelerinin öz değeri 1'den büyük olan

Şekil 1. Üniversite Öğrencilerinde YİBT-KF 'ye ilişkin Scree Plot- Şekil 2. Ergenlerde YİBT-KF 'ye ilişkin Scree Plot-

tek faktör altında toplandığı saptanmıştır. Şekil 1 ve Şekil 2'deki çizgi grafiğinde 1. faktörden sonra kırılmanın olduğu görülmektedir. Dolayısıyla ölçeğin hem üniversite öğrencilerinde, hem de ergenlerde tek faktörlü bir yapıdan oluştuğu söylenebilir.

Açımlayıcı faktör analizi kullanılarak temel bileşenler analizi ile herhangi bir döndürme yapılmadan gerçekleştirilen analizler sonucunda, üniversite öğrencilerinde ve ergenlerde özdeğeri 1'in üzerinde olan tek faktörlü yapılar elde edilmiştir. Bu yapı, üniversite öğrencilerinde özdeğeri 4.7 olan ve toplam varyansın %39.52'sini, ergenlerde ise özdeğeri 5.7 olan ve toplam varyansın %48.9'unu açıklamaktadır. YİBT-KF'nin ikinci faktörün özdeğeri üniversite öğrencilerinde 0.98, ergenlerde 0.97 olarak saptanmıştır. Ancak ikinci faktörlerin özdeğerleri 1'den küçük olduğundan dolayı ayrı birer faktör olarak değerlendirilmemiştir. Üniversite öğrencilerinde YİBT-KF'nin faktör yükleri 0.46-0.72, ergenlerde ise 0.56-0.82 arasında değişmektedir. Ölçek maddelerinin faktör yük değeri Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1. YİBT-KF'nin açımlayıcı faktör analizi sonuçları

Madde Faktör	Faktör yük değeri	Madde Faktör	Faktör yük değeri
YİBT-KF üniversite öğrencileri		YİBT-KF ergen	
1	0.46	1	0.76
2	0.54	2	0.82
3	0.62	3	0.76
4	0.52	4	0.63
5	0.57	5	0.68
6	0.70	6	0.66
7	0.67	7	0.72
8	0.71	8	0.71
9	0.72	9	0.70
10	0.67	10	0.68
11	0.66	11	0.56
12	0.65	12	0.61
Açıklanan toplam varyans: %39.5		Açıklanan toplam varyans: %48.9	

Doğrulayıcı faktör analizi: YİBT-KF'nin tek faktörlü yapıları doğrulayıcı faktör analizi ile test edilmiştir. Üniversite öğrencilerinde doğrulayıcı faktör analizi (DFA) için 350 öğrenciden toplanan veriler kullanılmıştır. DFA'ya ilişkin uyum indeksi değerleri $\chi^2=144.93$, $sd=52$, $RMSEA=0.072$, $RMR=0.70$, $GFI=0.93$, $AGFI=0.90$, $CFI=0.95$ ve $IFI=0.91$ olarak bulunmuştur. YİBT-KF'nin faktör

yükleri üniversite öğrencilerinde 0.33-0.67 arasında sıralanmaktadır. Ergenlerde ise DFA için 220 ergenden toplanan veriler kullanılmıştır. DFA sonucunda tek boyutlu YİBT-KF modelinin uyum indeksi değerleri $\chi^2=141.93$, $sd=51$, $RMSEA=0.080$, $GFI=0.90$, $CFI=0.90$ ve $IFI=0.90$ olarak saptanmıştır. YİBT-KF'nin ergenlerde faktör yükleri 0.49-0.71 arasında değişmektedir.

Ölçüt bağlantılı geçerlilik

YİBT-KF'nin ölçüt geçerliliğini incelemek üzere 350 üniversite öğrencisine YİBT-KF, İnternet Bağımlılığı Ölçeği (İBÖ), UCLA Yalnızlık Ölçeği Kısa Formu (UCLA-KF), Oxford Mutluluk Ölçeği Kısa Formu (OMÖ-KF) ve Yaşam Doyumu Ölçeği (YDÖ), 368 ergene YİBT-KF, Problemler İnternet Kullanım Ölçeği (PIKÖ-E), Ergenler için Akıllı Telefon Bağımlılığı Ölçeği- Kısa Formu (EATBÖ-KF) ve Yaşam Doyumu Ölçeği (YDÖ) uygulanmış ve aralarındaki ilişki Pearson Çarpım Momentler Korelasyon Analizi ile incelenmiştir. Analiz sonucunda üniversite öğrencilerinde YİBT-KF ile İBÖ arasında ($r=0.69$, $p<0.001$) pozitif yönde, UCLA-KF arasında ($r=0.22$, $p<0.001$) pozitif yönde, OMÖ-KF arasında ($r=-0.17$, $p<0.001$) negatif yönde ve YDÖ arasında ($r=-0.24$, $p<0.001$) negatif yönde ve istatistiksel olarak anlamlı ilişkiler saptanmıştır. Ergenlerde ise YİBT-KF ile PIKÖ-E arasında ($r=0.56$, $p<0.001$) pozitif yönde, EATBÖ-KF arasında ($r=0.59$, $p<0.001$) pozitif yönde ve YDÖ arasında ($r=-0.29$, $p<0.001$) negatif yönde ve istatistiksel olarak anlamlı ilişkiler saptanmıştır.

Güvenilirlik

Bu çalışmada YİBT-KF'nin güvenilirliği iç tutarlılık (Cronbach alfa) ve test-tekrar test yöntemleriyle Young İnternet Bağımlılığı Testi Kısa Formu'nun güvenilirlik çalışmasında elde edilen Cronbach alfa katsayısı üniversite öğrencilerinde 0.91, ergenlerde 0.86 olarak bulunmuştur. YİBT-KF'nin test-tekrar test güvenilirliğini incelemek amacıyla ölçek üç hafta ara ile 180 kişilik üniversite öğrencisine, 98 kişilik ergen grubuna uygulanmıştır. İki uygulama arasındaki korelasyon katsayısı üniversite öğrencilerinde 0.93, ergenlerde 0.86 olarak bulunmuştur. YİBT-KF'nin maddelerinin ayırt etme gücünü belirlemek amacıyla madde analizi yapılmıştır. Analiz sonucunda, ölçeğin düzeltilmiş madde toplam korelasyon katsayılarının üniversite öğrencilerinde 0.36-0.62 arasında sıralandığı görülmüştür. Toplam puanlara göre belirlenmiş %27'lik alt ve üst grupların madde puanlarındaki farklara ilişkin t ($sd=166$) değerlerinin -15.86 ($p<0.001$) ile -9.17 ($p<0.001$) arasında sıralandığı görülmüştür.

Ergenlerde ise YİBT-KF'nin düzeltilmiş madde toplam korelasyon katsayıları 0.47-0.65 arasında değişmekte ve toplam puanlara göre belirlenmiş %27'lik alt ve üst grupların madde puanlarındaki farklara ilişkin t ($sd=118$) değerlerinin -15.79 ($p<0.001$) ile -7.93 ($p<0.001$) arasında sıralandığı görülmüştür.

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Bu çalışmanın amacı Young²³ tarafından geliştirilen ve Pawlikowski ve arkadaşları²⁴ tarafından kısa forma dönüştürülen İnternet Bağımlılığı Testi Kısa Formu (YİBT-KF) Türkçe sürümünün üniversite öğrencilerinde ve ergenlerde geçerlilik ve güvenilirliğini incelemektir. Hem üniversite öğrencileri, hem de ergenler için ayrı ayrı açım-layıcı faktör analizi (AFA) yapılmıştır. AFA sonucunda üniversite öğrencilerinde özdeğeri 4.7 ve toplam varyansın %39.52'sini açıklayan, ergenlerde ise özdeğeri 5.7 ve toplam varyansın %48.9'unu açıklayan bir yapı elde edilmiştir. Tek faktörlü ölçeklerde açıklanan varyansın %30 ve daha fazla olması yeterli görülmektedir.^{34,35} YİBT-KF'nin açım-layıcı faktör analizine ilişkin faktör yükleri üniversite öğrencilerinde 0.33-0.67, ergenlerde 0.56-0.82 arasında değişmektedir. Faktör yük değerinin 0.30 ve üstünde olması gerektiği vurgulanmıştır.³⁴ Bu bulgular, ölçeğin hem üniversite öğrencilerinde, hem de ergenlerde tek faktörlü ölçeklerde açıklanan varyans ve faktör yükleri açısından yeterli olduğunu göstermektedir. Doğrulayıcı faktör analizinde hesaplanan χ^2/sd oranının 5'ten küçük olması, GFI ve AGFI değerlerinin 0.90'dan yüksek olması, RMSEA değerlerinin 0.10'dan düşük çıkması, model veri uyumu için kabul edilebilir alt sınırlar olarak kabul edilmektedir.³⁵⁻³⁸ Tüm bunlar göz önüne alındığında, DFA sonucunda ölçeğin hem üniversite öğrencilerinde, hem de ergenlerde tek boyutlu YİBT-KF modelinin iyi uyum değerlerine sahip olduğu ve faktör yük değerinin yorumlanmasında 0.30 ve daha yüksek olan maddelerin yeterli olduğu³⁴ göz önüne alındığında doğrulayıcı faktör analizine ilişkin faktör yüklerinin hem üniversite öğrencilerinde, hem de ergenlerde yeterli olduğu görülmektedir.

Literatürdeki internet bağımlılığı araştırmalarının

da yalnızlık, yaşam doyumu, mutluluk, sorunlu internet kullanımı ve akıllı telefon bağımlılığının internet bağımlılığı ile ilişkili olduğu ve internet bağımlılığını ölçen araçlarda bu değişkenlerin ölçüt geçerliliği kapsamında kullanıldığı görülmüştür.³⁹⁻⁴³ Dolayısıyla YİBT-KF'nin ölçüt geçerliliği yalnızlık, yaşam doyumu, mutluluk, akıllı telefon bağımlılığı ve sorunlu internet kullanımı ile incelenmesi uygun görülmüştür. YİBT-KF'nin ölçüt geçerliliğine bakıldığında üniversite öğrencilerinde internet bağımlılığı ve yalnızlık ile pozitif, mutluluk ve yaşam doyumu ile negatif ilişkili olduğu görülmüştür. Ergenlerde ise YİBT-KF'nin sorunlu internet kullanımı ve akıllı telefon bağımlılığı ile pozitif, yaşam doyumu ile negatif ilişkili olduğu görülmüştür.

Araştırmalarda kullanılacak ölçme araçları için öngörülen güvenilirlik düzeyinin 0.70 olduğu⁴⁴ dikkate alınır, ölçeğin güvenilirlik düzeyinin hem üniversite öğrencilerinde, hem de ergenlerde yeterli olduğu söylenebilir. YİBT-KF'nin test-tekrar test güvenilirlik katsayısının ve madde-toplam korelasyonlarının hem üniversite öğrencilerinde, hem de ergenlerde yeterli olduğu söylenebilir.^{34,38} Ayrıca %27'lik alt-üst grup madde karşılaştırmaları için kullanılan t -testi sonuçlarının tüm maddeler için anlamlı çıkması ölçekteki maddelerin güvenilirliklerinin yüksek olduğunu ve aynı davranışları ölçmeye yönelik olduklarını göstermektedir.³⁴ YİBT-KF'nin güvenilirliğine ilişkin bu sonuçlar, ölçeğin hem üniversite öğrencilerinde, hem de ergenlerde yeterli düzeyde güvenilir olduğunu göstermektedir. Sonuç olarak geçerlilik ve güvenilirlik çalışmalarından elde edilen bulgular YİBT-KF'nin hem üniversite öğrencilerinde, hem de ergenlerde geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğunu göstermektedir. Ölçeğin çalışma grubu üniversite öğrencileri ve ergenlerle sınırlıdır. Bu bağlamda YİBT-KF'nin psikometrik özellikleri farklı yaş gruplarında ve klinik örneklerde incelenmelidir. Ayrıca çalışmada kolay örneklemeye yönteminin kullanılmış olmasının katılımcıların güvenilir dönütlerde bulunmasını etkilemiş olabileceği çalışmanın diğer bir sınırlılığıdır. YİBT-KF kullanılarak araştırmaların yapılmasının, ölçeğin ölçme gücüne katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

KAYNAKLAR

1. Güçdemir Y. Bilgisayar ağları internetin gelişimi ve bilgi kirlenmesi. İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Hakemli Dergisi 2003; 17:371-378.

2. İskender M, Akin A. Social self-efficacy, academic locus of control, and internet addiction. Computers & Education 2010; 54(4):1101-1106.

3. Kalaitzaki AE, Birtchnell J. The impact of early parenting bonding on young adults' internet addiction, through the mediation effects of negative relating to others and sadness. *Addict Behav* 2014; 39(3):733-736.
4. Özdemir Y, Kuzucu Y, Ak Ş. Depression, loneliness and Internet addiction: how important is low self-control? *Comput Human Behav* 2014; 34:284-290.
5. Young SK. Internet addiction. *Am Behav Sci* 2004; 48(4):402-415.
6. Dalbudak E, Evren C. The relationship of internet addiction severity with attention deficit hyperactivity disorder symptoms in Turkish university students; impact of personality traits, depression and anxiety. *Compr Psychiatry* 2014; 55(3):497-503.
7. Kardefelt-Winther DA. conceptual and methodological critique of internet addiction research: towards a model of compensatory internet use. *Computers in Human Behavior* 2014; 31:351-354.
8. Kuss DJ, Griffiths MD, Binder JF. Internet addiction in students: prevalence and risk factors. *Comput Human Behav* 2013; 29(3):959-966.
9. Griffiths MD. A components model of addiction within a biopsychosocial framework. *J Subst Use* 2005; 10:191-197.
10. Egger O, Rauterberg M. Internet Behaviour and Addiction. Unpublished Master's Thesis, Work & Organisational Psychology Unit, Swiss Federal Institute of Technology, Zurich, 1996.
11. Durualp E, Çiçekoğlu P. Yetiştirme yurdunda kalan ergenlerin yalnızlık düzeylerinin internet bağımlılığı ve çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 2012; 15(1):29-46.
12. Liu QX, Fang XY, Yan N, Zhou ZK, Yuan XJ, Lan J, et al. Multi-family group therapy for adolescent internet addiction: exploring the underlying mechanisms. *Addict Behav* 2014; 42:1-8.
13. Sariyska R, Reuter M, Bey K, Sha P, Li M, Chen YF, Montag C. Self-esteem, personality and internet addiction: A cross-cultural comparison study. *Pers Individ Dif* 2014; 61:28-33.
14. Yellowlees PM, Marks S. Problematic Internet use or Internet addiction? *Comput Human Behav* 2007; 23(3):1447-1453.
15. Arısoy Ö. İnternet bağımlılığı ve tedavisi. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar* 2009; 1:55-67.
16. Lee J, Hwang JY, Park SM, Jung HY, Choi SW, Kim DJ, et al. Differential resting-state EEG patterns associated with comorbid depression in Internet addiction. *Progress Neuro-Psychopharmacol Biol Psychiatry* 2014; 50:21-26.
17. Chak K, Leung L. Shyness and locus of control as predictors of internet addiction and internet use. *CyberPsychology & Behavior* 2004; 7(5):559-570.
18. Tsai HF, Cheng SH, Yeh TL, Shih CC, Chen KC, Yang YC, et al. The risk factors of internet addiction- a survey of university freshmen. *Psychiatry Res* 2009; 167(3):294-299.
19. Lei L, Yang Y. The development and validation of adolescent pathological Internet use scale. *Acta Psychologica Sinica* 2007; 39(4):688-696.
20. Meerkerk GJ, Van Den Eijnden RJ, Vermulst AA, Garretsen HF. The compulsive internet use scale (CIUS): some psychometric properties. *CyberPsychology & Behavior* 2009; 12(1):1-6.
21. Şahin C, Korkmaz Ö. Adaptation of internet addiction scale to Turkish. *Ahmet Kelesoglu Education Faculty (AKEF) Journal* 2011; 32:101-115.
22. Teddlie C, Yu F. Mixed methods sampling a typology with examples. *Journal of Mixed Methods Research* 2007; 1(1):77-100.
23. Young KS. *Caught in the Net: How to Recognize the Signs of Internet Addiction and a Winning Strategy for Recovery*. New York: John Wiley & Sons, 1998.
24. Pawlikowski M, Altstötter-Gleich C, Brand M. Validation and psychometric properties of a short version of Young's Internet Addiction Test. *Comput Human Behav* 2013; 29(3):1212-1223.
25. Ceyhan AA, Ceyhan E. Problemlü internet kullanım ölçeği'nin ergenlerde geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Bağımlılık Dergisi* 2014; 15(2):56-64.
26. Akın A, Altundağ Y, Turan ME, Akın U. The validity and reliability of the turkish version of the smart phone addiction scale-short form for adolescent. *Procedia - Social and Behavioral Sciences* 2014; 152:74-77.
27. Hahn A, Jerusalem M. Internetsucht-Reliabilität und Validität in der Online-Forschung. *Online-Marktforschung Gabler Verlag*, 2001.
28. Hills P, Argyle M. The Oxford happiness questionnaire: a compact scale for the measurement of psychological well-being. *Pers Individ Dif* 2002; 33:1073-1082.
29. Doğan T, Çötök NA. Oxford Mutluluk Ölçeği Kısa Formunun Türkçe uyarlaması: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi* 2011; 4(36):165-170.
30. Diener ED, Emmons RA, Larsen RJ, Griffin S. The satisfaction with life scale. *J Pers Assess* 1985; 49(1):71-75.
31. Köker S. Normal ve Sorunlu Ergenlerde Yaşam Doyumu Düzeyinin Karşılaştırılması. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1991.
32. Hays RD, DiMatteo MR. A short-form measure of loneliness. *J Pers Assess* 1987; 51:69-81.
33. Yıldız MA, Duy B. Adaptation of the short-form of the UCLA loneliness scale (ULS-8) to Turkish for the adolescents. *Dusunen Adam: Journal of Psychiatry & Neurological Sciences* 2014; 27(3):194-203.

34. Büyüköztürk Ş. *Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı*. Ankara: Pegem Yayıncılık, 2010.
35. Çokluk Ö, Şekercioğlu G, Büyüköztürk Ş. *Sosyal Bilimler İçin Çok Değişkenli SPSS ve LISREL Uygulamaları*. Ankara: Pegem A Yayıncılık, 2012.
36. Schweizer K, Moosbrugger H, Schermelleh-Engel K. Models for hierarchical structures in differential psychology. *Methods of Psychological Research - Online* 2003; 8(2):159-180.
37. Şimşek ÖF. *Yapısal Eşitlik Modellemesine Giriş*. İstanbul: Ekinoks Yayınları, 2007.
38. Tavşancıl E. *Tutumların Ölçülmesi ve SPSS ile Veri Analizi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım, 2006.
39. Yao MZ, Zhong ZJ. Loneliness, social contacts and internet addiction: A cross-lagged panel study. *Comput Human Behav* 2014; 30:164-170.
40. Bozoğlan B, Demirel V, Şahin I. Loneliness, self-esteem, and life satisfaction as predictors of internet addiction: A cross-sectional study among Turkish university students. *Scand J Psychol* 2013; 54(4):313-319.
41. Akın A. The relationships between Internet addiction, subjective vitality, and subjective happiness. *Cyberpsychology, Behavior, and Social Networking* 2012; 15(8):404-410.
42. Yellowlees PM, Marks S. Problematic Internet use or internet addiction? *Comput Human Behav* 2007; 23(3):1447-1453.
43. Jenaro C, Flores N, Gómez-Vela M, González-Gil F, Caballo C. Problematic internet and cell-phone use: Psychological, behavioral, and health correlates. *Addiction Research & Theory* 2007; 15(3):309-320.
44. Sipahi B, Yurtkoru ES, Çinko M. *Sosyal Bilimlerde SPSS ile Veri Analizi*. İstanbul: Beta Basım, 2008.

YOUNG İNTERNET BAĞIMLILIĞI TESTİ - KISA FORMU (YİBT-KF)

AÇIKLAMA: Lütfen aşağıdaki sorularda belirtilen durumları hangi sıklıkta yaşadığınızı belirtiniz. Lütfen her soru için sadece bir seçeneği işaretleyiniz ve hiçbir soruyu boş bırakmayınız.

1-Hiçbir zaman, 2-Nadiren, 3-Bazen, 4-Sıklıkla, 5-Her zaman

	1	2	3	4	5
1. Hangi sıklıkta planladığınızdan daha fazla internette kalırsınız?	()	()	()	()	()
2. Hangi sıklıkta ailenizle ilgili işleri ihmal ederek internette daha fazla zaman harcarsınız?	()	()	()	()	()
3. Okul veya ders ile ilgili çalışmalarınız hangi sıklıkta internette harcadığınız süre yüzünden zarar görmektedir?	()	()	()	()	()
4. Birileri internette ne yaptığınızı sorduğunda hangi sıklıkta sır gibi saklar veya savunmaya geçersiniz?	()	()	()	()	()
5. Birileri siz internette iken canınızı sıkarsa hangi sıklıkta onları tersler, onlara bağırır ve öfkeli davranırsınız?	()	()	()	()	()
6. Hangi sıklıkta gece internette harcadığınız süre yüzünden uykusuz kalırsınız?	()	()	()	()	()
7. İnternete bağlı değilken hangi sıklıkta internetle avunur veya internete bağlı olduğunuz hayalini kurarsınız?	()	()	()	()	()
8. İnternette iken hangi sıklıkta kendinizi 'birkaç dakika daha' derken bulursunuz?	()	()	()	()	()
9. Hangi sıklıkta internette harcadığınız zamanı azaltmak için uğraşırsınız ve başarısız olursunuz?	()	()	()	()	()
10. Ne kadar süre internette olduğunuzu hangi sıklıkta saklamaya çalışırsınız?	()	()	()	()	()
11. Hangi sıklıkta başkalarıyla dışarı çıkmak yerine internette daha fazla zaman harcamayı tercih edersiniz?	()	()	()	()	()
12. İnternete bağlanamadığınızda hangi sıklıkta kendinizi bunalımda, karamsar ve sinirli hissedip, internete bağlandığınızda bu şikayetlerinizin hemen geçtiğini görürsünüz?	()	()	()	()	()

Ölçek kaynak gösterilerek kullanılabilir.